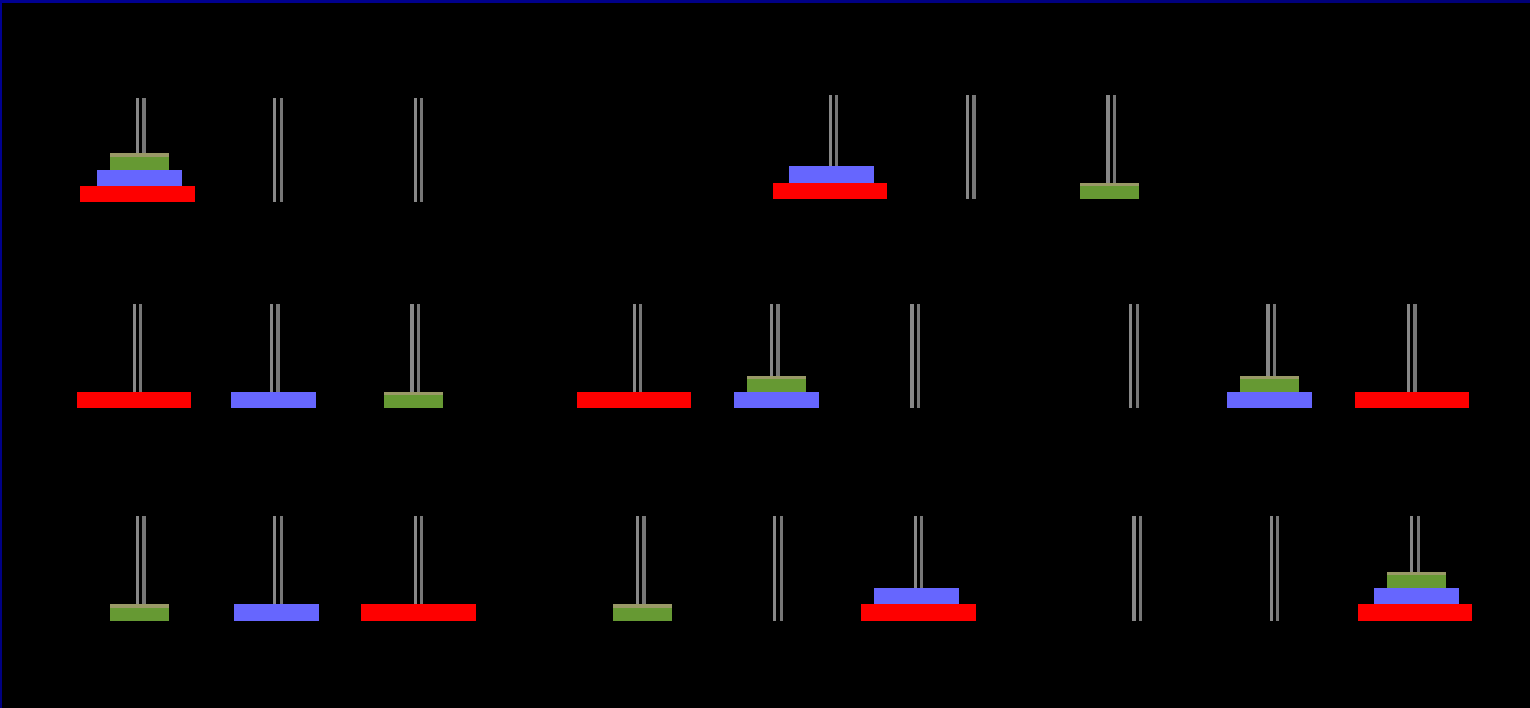
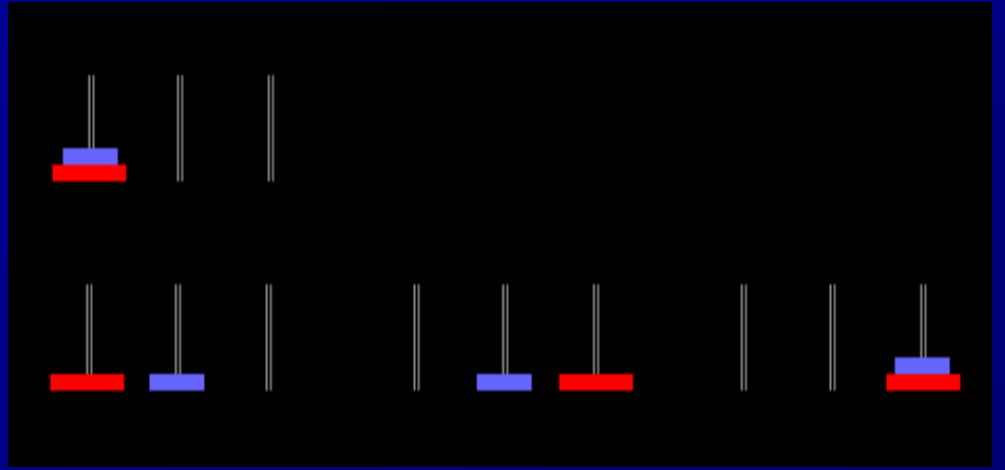
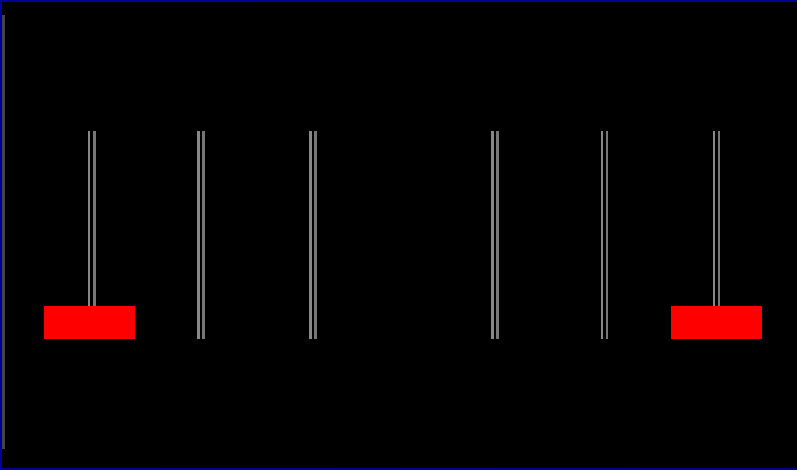

Problem hanojskih tornjeva

- Napisati program koji rješava problem hanojskih tornjeva:
- Štapovi *S* (*source*, izvor), *D* (*destination*, odredište), *T* (*temp*, pomoćni)
- Na prvom štapu (*S*) ima n diskova različite veličine postavljenih tako da veći nikad ne dolazi iznad manjeg. Preseliti sve diskove na *D*, **jedan po jedan**, uvijek postavljajući manji na veći
- Problem je zadao francuski matematičar Edouard Lucas 1883 godine
- Školski primjer uspjeha rekurzivnog postupka
- **Algoritam rješenja:**
- Ignorirati donji (najveći) disk i riješiti problem za $n-1$ disk, ali sa štapa *S* na štap *T* koristeći *D* kao pomoćni.
- Sada se najveći disk nalazi na *S*, a ostalih $n-1$ na *T*.
- Preseliti najveći disk sa *S* na *D*.
- Preseliti $n-1$ disk sa *T* na *D* koristeći *S* kao pomoćni (problem je već riješen za $n-1$ disk).


```

#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

void hanoi(char src, char dest, char tmp, int n) {
    if (n > 0) {
        hanoi(src, tmp, dest, n - 1);
        printf("\nPrebacujem element %d s tornja %c na toranj %c", n, src, dest);
        hanoi(tmp, dest, src, n - 1);
    }
}

int main() {
    int n ;
    printf("\nHanojski tornjevi:");
    printf("\n Unesi broj elemenata na tornjevima>");
    scanf("%d",&n);
    hanoi('S', 'D', 'T', n);
    system("PAUSE");
    return 0;
}

```

- Analiza algoritma: označimo s T_N minimalan broj poteza potreban da se riješi problem s N diskova
- za $N=3$, $T_3=7$; za $N=2$, $T_2=3$; $N=1$, $T_1=1$ ($T_0=0$)
- Izloženi rekurzivni algoritam uključuje dva puta po $N-1$ pomicanje s jednog štapa na drugi i još jedno završno pomicanje diska. Ovo prebacivanje nije moguće obaviti u manje koraka, jer do trenutka kad je na štapu D ostao samo najdonji disk, potrebno je prebaciti $N-1$ diskova sa štapa S na štap T, a to se može obaviti u najmanje $N-1$ prebacivanja. Zatim se u jednom prebacivanju najdonji disk složi na štap D, a da bi se prebacilo $N-1$ diskova na štap D potrebno je opet najmanje $N-1$ koraka. Dakle vrijedi:

$$T_N = 2T_{N-1} + 1, T_0=0, T_1=1$$

- uvedemo supstituciju $S_n = T_n + 1$ i slijedi rekurzivna relacija

$$S_n = 2S_{n-1}, S_0=0$$

- Karakteristična jdba je $x - 2 = 0$ i njeno rješenje je $x = 2$, a rješenje homogene rekurzivne jdbe je

$$S_n = 2^n, \text{ pa je}$$

$$T_N = 2^N - 1, N \geq 0$$

- Dakle, našli smo da vrijeme izvršavanja ovog algoritma raste eksponencijalno s brojem diskova

- Stara legenda: u indijskom hramu stoje 3 stupa s 64 zlatna diska na jednom stupu. Svećenici u hramu imaju zadatak (dan od stvoritelja) da prebace diskove poštujući gornja pravila. Kad uspiju riješiti zadatak, svijet će propasti. Kad bi uspijevali prebacivati diskove brzinom od jednog diska u sekundi i to po algoritmu koji zahtjeva najmanji broj prebacivanja, bilo bi im potrebno $2^{64}-1$ sekundi što je 585 milijardi godina (današnja starost svemira je oko 14.5 milijardi godina).

Problem n kraljica (s predavanja)

- Problem: na šahovsku ploču veličine $n \times n$ polja treba postaviti n kraljica tako da se one međusobno ne napadaju
- Postupak rješavanja: očito svaka kraljica mora biti u posebnom retku ploče, pa se može uzeti da je i -ta kraljica u i -tom retku i rješenje problema se može prikazati kao n -torka (x_1, x_2, \dots, x_n) , gdje je x_i indeks stupca u kojem se nalazi i -ta kraljica
- Slijedi da je skup rješenja $S_i = \{1, 2, \dots, n\}$ za svaki i , broj n -torki u prostoru rješenja je n^n
- Ograničenja koja rješenje (x_1, x_2, \dots, x_n) mora zadovoljavati izvode se iz zahtjeva da se niti jedan par kraljica ne smije nalaziti u istom stupcu i istoj dijagonali
- pomoćna logička funkciju `place()` provjerava da li se k -ta kraljica može staviti u k -ti redak i $x[k]$ -ti stupac tako da je već postavljenih $k-1$ kraljica ne napada (dakle elementi polja $1, \dots, k-1$ su već određeni)
- Funkcija `queens()` ispisuje sva rješenja problema

```

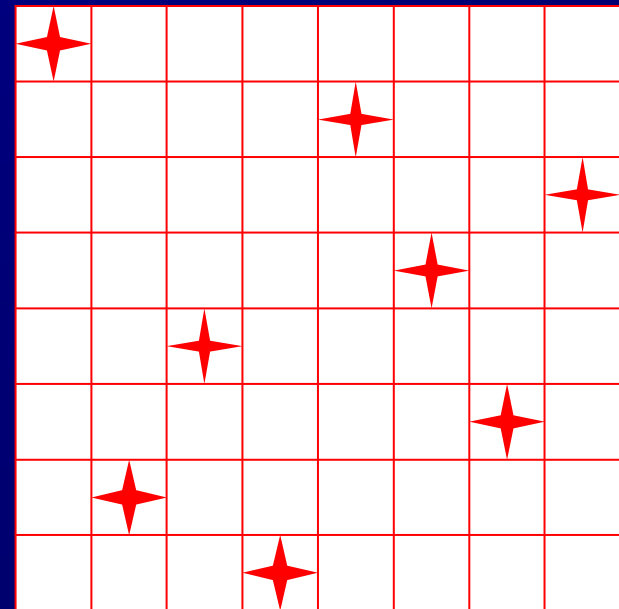
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#define MAXLEN 8
int x[MAXLEN];

void queens(int n) {
    int k,ind;
    FILE *fout;
    if (!(fout=fopen("kraljice.txt","w"))) exit(1);
    x[1]=0; k=1; /* k je trenutni redak, x[k] je trenutni stupac */
    while (k > 0) { /* ponavlja za sve retke (kraljice) */
        x[k]++;
        while ( (x[k]<=n) && (place(k)==0) ) x[k]++; /* trazi stupac */
        if (x[k]<=n) /* naden stupac */
            if (k == n) { /* nadeno potpuno rjesenje */
                for (ind=1;ind<=MAXLEN; ind++){
                    printf("x[%d]=%d ",ind,x[ind]);
                    fprintf(fout,"x[%d]=%d ",ind,x[ind]); }
                printf("\n");
                fprintf(fout,"\n"); }
            else { /* trazi sljedeci redak (kraljicu) */
                k++; x[k]=0; }
            else k--; } /* vraca u prethodni redak */
    fclose (fout); }

```

```
int place (int k) {  
    int i;  
    for (i=1; i<k; i++)  
        if ( (x[i]==x[k]) || (abs(x[i]-x[k])==abs(i-k)) ) return 0;  
    return 1;  
}
```

```
void main(void){  
    queens(MAXLEN);  
    exit;  
}
```


Problem n kraljica – drugi primjer rješenja

- Algoritam rješenja:
- promatramo stupce na šahovskoj ploči od prvog prema zadnjem, u svaki postavljamo jednu kraljicu
- promatramo ploču u situaciji kada je već postavljeno i kraljica (u i različitih stupaca) koje se međusobno ne napadaju
- želimo postaviti $i + 1$ kraljicu tako da ona ne napada niti jednu od već postavljenih kraljica i da se ostale kraljice mogu postaviti uz uvjet nenapadanja
- Funkcija nenapadaju(x_1, y_1, x_2, y_2): funkcija koja govori da li se dvije kraljice, postavljene na polja (x_1, y_1) i (x_2, y_2) međusobno napadaju
- Rekurzivno rješenje

```

#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

int KN(int *k, int i, int n) {
    int a, b;
    int dobar;
    if (i == n) return 1;
    for (a = 0; a < n; a++) {
        dobar = 1;
        for (b = 0; b < i; b++) {
            if (!nenapadaju(b + 1, k[b] + 1,
                            i + 1, a + 1)) {
                dobar = 0;
                break;
            }
        }
        if (dobar) {
            k[i] = a;
            if (KN(k, i + 1, n) == 1) return 1;
        }
    }
    return 0;
}

```

```
int nenapadaju(int x1, int y1, int x2, int y2) {  
    int retval = 1;  
    if ((x1 == x2) || (y1 == y2)) retval = 0;  
    if (abs(x1-x2)==abs(y1-y2)) retval = 0;  
    return retval; }  

```

```
int main() {  
    int k[8] = {0}, i;  
    KN(k, 0, 8);  
    for (i = 0; i < 8; i++)  
        printf("(%d, %d)\n", i + 1, k[i] + 1);  
    return 0;}  

```

Usporedba algoritama sortiranja

- Primjer programa u kojem se uspoređuju brzine izvršavanja sljedećih algoritama sortiranja:
 - 1) sortiranje izborom (Selection Sort) – pronađe se najmanji element u nizu i stavi se na prvo mjesto (zamijene se mjesta najmanjeg i prvog), pa se postupak ponavlja za preostale elemente na kraćim listama
 - 2) mjehuričasto sortiranje (Bubble Sort) – svaki element se usporedi sa sljedbenikom, veći uvijek ide otraga, na kraju prvog koraka najveći element za zadnjem mjestu, postupak se ponavlja za kraću listu
 - 3) poboljšano mjehuričasto sortiranje: ako nema zamjene elemenata u nekom i-tom koraku, znači da je ostatak liste sortiran
 - 4) sortiranje umetanjem (Insertion Sort) – niz se dijeli na već sortiran i još nesortiran podniz, u prvom koraku je u prvom podnizu samo prvi element, u svakom koraku se uzima prvi element iz drugog podniza i uspoređuje s elementima u prvom podnizu dok se ne nađe pozicija na kojoj mora biti

- 5) Shellovo sortiranje - sortiranje kraćih podnizova u koracima upotrebom sortiranja umetanjem
 - 6) sortiranje pomoću hrpe (Heap Sort) – zasniva se na specijalnom svojstvu hrpe da je roditelj uvijek veći (manji) od potomaka
 - 7) sortiranje spajanjem (Merge Sort) – algoritam podijeli-pa-vladaj, rekurzivno dijeli niz na podnizove i sortirane podnizove spaja u konačni sortirani niz
 - 8) brzo sortiranje (Quicksort) – poboljšano sortiranje spajanjem u kojem je izbjegnuta sam proces spajanja podnizova; rekurzivni postupak u kojem se izabire pivot (stožerni) element koji se uspoređuje sa preostalim elementima, manji od njega se stavljaju prije pivota, a veći iza pivota
- Generiranje niza za sortiranje: elementi niza su indeksi polja, razbacaju se po polju upotrebom generatora slučajnih brojeva
 - Svaki algoritam sortiranja se testira na razbacanom i sortiranom nizu i mjeri se vrijeme izvršavanja algoritma

```
#include <stdlib.h>
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <time.h>
#include <sys\timeb.h>
typedef int tip;

// vrijeme u ms
int Trajanje (struct timeb *vrijeme1) {
    struct timeb vrijeme2;
    ftime (&vrijeme2);
    return 1000 * (vrijeme2.time - vrijeme1->time) +
           vrijeme2.millitm - vrijeme1->millitm;
}

// ispis poruke i prekid programa
void Fatalno (char *niz) {
    printf ("\n %s \n", niz);
    exit (1);
}
```

```
// zamjena vrijednosti *lijevo i *desno
__inline void Zamijeni (tip *lijevo, tip *desno) {
    tip pom = *lijevo;
    *lijevo = *desno;
    *desno = pom;
}
```

```
// sortiranje izborom
void SelectionSort (tip A [], int N) {
    int i, j, min;
    for (i = 0; i < N; i++) {
        min = i;
        for (j = i+1; j < N; j++) {
            if (A[j] < A[min]) min = j;
        }
        Zamijeni(&A[i], &A[min]);
    }
}
```

```

// mjehuricasto sortiranje
void BubbleSort (tip A [], int N) {
    int i, j;
    for (i = 0; i < N-1; i++) {
        for (j = 0; j < N-1-i; j++) {
            if (A[j+1] < A[j]) Zamijeni (&A[j], &A[j+1]);
        }
    }
}

```

```

//poboljšano mjehuricasto sortiranje
void BubbleSortPoboljsani (tip A [], int N) {
    int i, j, BilaZamjena;
    for (i = 0, BilaZamjena = 1; BilaZamjena; i++) {
        BilaZamjena = 0;
        for (j = 0; j < N-1-i; j++) {
            if (A[j+1] < A[j]) {
                Zamijeni (&A[j], &A[j+1]);
                BilaZamjena = 1;
            }
        }
    }
}

```



```

// sortiranje umetanjem
void InsertionSort (tip A [], int N) {
    int i, j;
    tip pom;
    for (i = 1; i < N; i++) {
        pom = A[i];
        for (j = i; j >= 1 && A[j-1] > pom; j--)
            A[j] = A[j-1];
        A[j] = pom; }
    }

```

```

// Shellovo sortiranje
void ShellSort (tip A [], int N) {
    int i, j, korak;
    tip pom;
    for (korak = N / 2; korak > 0; korak /= 2) { // Insertion sort s vecim korakom
        for (i = korak; i < N; i++) {
            pom = A [i];
            for (j = i; j >= korak && A[j-korak] > pom; j -= korak) {
                A [j] = A [j - korak]; }
            A [j] = pom; } }
    }

```

```

// podešavanje hrpe
void Podesi (tip A[], int i, int n) {
    int j;
    tip stavka;
    j = 2*i;
    stavka = A[i];
    while (j <= n ) {
        if ((j < n) && (A[j] < A[j+1])) j++;
        if (stavka >= A[j]) break;
        A[j/2] = A[j];
        j *=2; }
    A[j/2] = stavka; }
// inicijalno stvaranje hrpe
void StvoriGomilu (tip A[], int n) {
    int i;
    for (i = n/2; i >= 1; i--) Podesi (A, i, n); }
// sortiranje pomoću hrpe
void HeapSort (tip A[], int n) { // A[1:n] sadrzi podatke koje treba sortirati
    int i;
    StvoriGomilu (A, n);
    for (i = n; i >= 2; i--) { // Zamijeni korijen i zadnji list, skрати polje za 1 i podesi hrpu
        Zamijeni (&A[1], &A[i]);
        Podesi (A, 1, i-1);
    }
}

```

```

// udruzivanje LPoz:LijeviKraj i DPoz:DesniKraj
void Merge (tip A [], tip PomPolje [], int LPoz, int DPoz, int DesniKraj) {
    int i, LijeviKraj, BrojClanova, PomPoz;
    LijeviKraj = DPoz - 1;
    PomPoz = LPoz;
    BrojClanova = DesniKraj - LPoz + 1;
        while (LPoz <= LijeviKraj && DPoz <= DesniKraj) { // glavna pelja
            if (A [LPoz] <= A [DPoz])
                PomPolje [PomPoz++] = A [LPoz++];
            else
                PomPolje [PomPoz++] = A [DPoz++]; }
    while (LPoz <= LijeviKraj) // Kopiraj ostatak prve polovice
        PomPolje [PomPoz++] = A [LPoz++];
    while (DPoz <= DesniKraj) // Kopiraj ostatak druge polovice
        PomPolje [PomPoz++] = A [DPoz++];
    for (i = 0; i < BrojClanova; i++, DesniKraj--) // Kopiraj PomPolje natrag
        A [DesniKraj] = PomPolje [DesniKraj]; }
// MergeSort - rekurzivno sortiranje podpolja
void MSort (tip A [], tip PomPolje[], int lijevo, int desno ) {
    int sredina;
    if (lijevo < desno) { sredina = (lijevo + desno) / 2;
        MSort (A, PomPolje, lijevo, sredina);
        MSort (A, PomPolje, sredina + 1, desno);
        Merge (A, PomPolje, lijevo, sredina + 1, desno);
    } }

```

```

//sortiranje spajanjem
void MergeSort (tip A [], int N) {
    tip *PomPolje;
    PomPolje = malloc (N * sizeof (tip));
    if (PomPolje != NULL) {
        MSort (A, PomPolje, 0, N - 1);
        free (PomPolje);
    } else
        Fatalno ("Nema mjesta za PomPolje!");
}

```

```

// QuickSort - vrati medijan od lijevo, sredina i desno, poredaj ih i sakrij stozer
tip medijan3 (tip A [], int lijevo, int desno) {
    int sredina = (lijevo + desno) / 2;
    if (A [lijevo] > A [sredina])
        Zamijeni (&A[lijevo], &A[sredina]);
    if (A [lijevo] > A [desno])
        Zamijeni (&A [lijevo], &A [desno]);
    if (A [sredina] > A [desno])
        Zamijeni (&A [sredina], &A [desno]); // Sada je: A[lijevo]<=A[sredina]<=A[desno]
    Zamijeni (&A [sredina], &A [desno - 1]); // Vrati stozer
    return A [desno - 1];
}

```

```

// QuickSort - rekurzivno sortiranje podpolja
#define Cutoff (3)
void Qsort (tip A [], int lijevo, int desno) {
    int i, j;
    tip stozer;
    if (lijevo + Cutoff <= desno) {
        stozer = medijan3 (A, lijevo, desno);
        i = lijevo; j = desno - 1;
        while (1) {
            while (A [++i] < stozer);
            while (A [--j] > stozer);
            if (i < j)
                Zamijeni (&A [i], &A [j]);
            else
                break; } // Obnovi stozer
        Zamijeni (&A [i], &A [desno - 1]);
        Qsort (A, lijevo, i - 1);
        Qsort (A, i + 1, desno);
    } else { // Sortiraj podpolje
        InsertionSort (A + lijevo, desno - lijevo + 1); }}
// brzo sortiranje
void QuickSort (tip A [], int N) {
    Qsort (A, 0, N - 1);
}

```

```

// generira podatke za sort
void Generiraj (tip A [], int N) {
    int i;
    srand ((unsigned) time (NULL));
    // vrijednosti elemenata kao vrijednosti njihovih indeksa
    for( i = 0; i < N; i++ ) A [i] = i;
    // promijesaj vrijednosti
    for( i = 1; i < N; i++ )
        Zamijeni (&A [i], &A [rand () % (i + 1)]);
}

// provjeri da li svi elementi imaju vrijednost jednaku indeksu
void ProvjeriSort (tip A [], int N) {
    int i, flag = 0;
    for (i = 0; i < N; i++) {
        if (A[i] != i) {
            printf( "Sort ne radi: %d %d\n", i, A [i]);
            flag = 1;
        }
    }
    if (!flag) printf( "Provjera završena: sort OK\n" );
}

```

```

// kopira polje desno[] u polje lijevo[]
void Kopiraj (tip lijevo [], tip desno [], int N) {
    int i;
    for (i = 0; i < N; i++) lijevo [i] = desno [i]; }

// pokretanje potprograma za sort
void TestSorta (tip A[], tip B[], int N, char *ImeSorta, void (*Sort) (tip A[], int N)) {
    // A - polje koje se sortira
    // B - polje s podacima za sort
    // N - broj clanova polja
    // ImeSorta - naziv algoritma
    // Sort - pokazivac na funkciju koja obavlja sort
    struct timeb Vrijeme1;
        Kopiraj (A, B, N); // kopiraj podatke iz B u A
    // sortiraj i mjeri vrijeme
    printf ("%s...\n", ImeSorta);
    ftime (&Vrijeme1);
    if (strcmp(ImeSorta, "Heap Sort") == 0) {
        Sort (A-1, N); // da HeapSort "vidi" A[0] kao A[1]
    } else {
        Sort (A, N); }
    printf ("Trajanje: %d ms\n", Trajanje(&Vrijeme1));
    ProvjeriSort (A, N);

```

```
// sortiraj prethodno sortirano polje A
printf ("%s sortiranog polja...\n", ImeSorta);
    ftime (&Vrijeme1);
    if (strcmp(ImeSorta, "Heap Sort") == 0) {
Sort (A-1, N);
    } else {
        Sort (A, N);
    }
printf ("Trajanje: %d ms\n", Trajanje(&Vrijeme1));
ProvjeriSort (A, N);
    printf ("Pritisni bilo koju tipku...\n\n");
    getchar();
}
```



```

void main (void) {
    int *Polje1, *Polje2, Duljina;
    // inicijalizacija
    printf ("Unesi broj clanova polja >");
    scanf ("%d", &Duljina);
    Polje1 = (int *) malloc (Duljina * sizeof (int));
    Polje2 = (int *) malloc (Duljina * sizeof (int));
    if (!Polje1 || !Polje2) Fatalno ("Nema dovoljno memorije!");
    // generiranje podataka
    Generiraj (Polje2, Duljina);
    // sortiranje
    TestSorta (Polje1, Polje2, Duljina, "Selection Sort", SelectionSort);
    TestSorta (Polje1, Polje2, Duljina, "Bubble Sort", BubbleSort);
    TestSorta (Polje1, Polje2, Duljina, "Bubble Sort poboljsani", BubbleSortPoboljsani);
    TestSorta (Polje1, Polje2, Duljina, "Insertion Sort", InsertionSort);
    TestSorta (Polje1, Polje2, Duljina, "Shell Sort", ShellSort);
    TestSorta (Polje1, Polje2, Duljina, "Heap Sort", HeapSort);
    TestSorta (Polje1, Polje2, Duljina, "Merge Sort", MergeSort);
    TestSorta (Polje1, Polje2, Duljina, "Quick Sort", QuickSort);
    system("PAUSE");
    exit(0);
}

```

Slučajno generiranje zadatka za ispit

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <time.h>
#define studenti 29
#define zadaci 50
int main(){
    int flag[zadaci+1]={0}, out[studenti], zgen, x, ind;
    FILE *fout;
    srand(time(NULL));
    zgen=0;
    if (!(fout=fopen("zadaci.txt","w"))) exit(1);
    srand(time(NULL)/(rand()%1000));
    while (zgen<studenti){
        x= 1 + zadaci*((float)rand() / (RAND_MAX + 1));
        if (flag[x]==0) {
            flag[x]++;
            out[zgen]=x;
            zgen++;}
        }
    for (ind=0; ind <zgen; ind++){
        printf("%d. broj je; %d\n",ind+1,out[ind]);
        fprintf(fout,"%d. broj je: %d\n",ind+1,out[ind]);}
    fclose(fout);
    system("PAUSE");}
```